

T.C.
DEVLET BAKANLIĞI

7/10329
SÜRELİDİR

SAYI : B.02.0.006- 2651
KONU : Soru Önergesi 7/10329

26.11.2009

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

- İLGİ: a) TBMM Başkanlığının, 09.11.2009 tarih ve KAN.KAR.MD.A.01.0.GNS.0.10.00.02-7/10329-16726/36183 sayılı yazısı.
b) Başbakanlığın 11.11.2009 tarih ve B.02.0.KKG.0.12/106-165-18/4446 sayılı yazısı.
c) Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğünün 20.11.2009 tarih ve B.02.1.SYD.0.61.650/328-16233 sayılı yazısı.

Bartın Milletvekili Sayın M.Rıza YALÇINKAYA'ya ait 7/10329 sayılı yazılı soru önergesi cevabı hazırlanarak ekte gönderilmiştir.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Hayati YAZICI
Devlet Bakanı

Ek: İlgili (c) yazı ve eki (7 sayfa)

DAĞITIM :
Gereği :
TBMM Başkanlığına

Bilgi :
Başbakanlığa

Adres : Başbakanlık Devlet Bakanlığı (Sn.Hayati YAZICI)
Bakanlıklar/ANKARA

Ayrıntılı Bilgi
İçin Telefon :

Telefon : (0 312) 413 73 22
Faks : (0 312) 419 15 45-(0 312) 425 14 35

e-posta :

T.C.
BAŞBAKANLIK
Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü
Hukuk Müşavirliği

Sayı : B.02.1.SYD.0.61.659/328-16233
Konu : Yazılı Soru Önergesi

20/11/2009

DEVLET BAKANLIĞINA
(Sayın Hayati YAZICI)

İlgi : 16/11/2009 tarih ve B.02.0.006/2575 sayılı yazınız.

İlgi yazınızda belirtilen Bartın Milletvekili Sayın M. Rıza YALÇINKAYA'nın Sayın Başbakanımıza tevcih ettiği ve Sayın Başbakanımızın Bakanlığınız koordinatörlüğünde cevaplandırmasını istediği 7/10329 sayılı yazılı soru önergesine verilen cevap ekte sunulmuştur.

Bilgilerinize arz ederim.

Aziz YILDIRIM
Genel Müdür

EK: Soru Önergesi Cevap (7 Sayfa)

T.C.
DEVLET BAKANLIĞI
TARİH : 23.11.2009
SAYI : 2651

**BARTIN MİLLETVEKİLİ SAYIN M. RIZA YALÇINKAYA'NIN 7/10329 SAYILI
SORU ÖNERGESİNE İLİŞKİN CEVAP METNİ :**

İnsanlık tarihi kadar eski olan ve üstesinden gelebilmek için tüm toplumların mücadele ettiği bir olgu olan yoksulluk, gerek içeriği gerekse sonuçları bakımından “negatif” bir olgu olup bireyler, toplum ve devlet açısından “risk” faktörü taşımaktadır. Bu nedenle tarih boyunca olduğu gibi günümüzde de devletler çeşitli enstrümanlarla yoksullukla mücadele etmektedir. Anayasamızın 2 nci maddesinde yerini bulan “Sosyal Devlet İlkesinin” gereği olarak yapılan yoksullukla mücadele çalışmalarında son yıllarda en sık kullanılan sosyal politika araçları ise “sosyal yardımlar” dır.

Çünkü, bilindiği üzere özellikle 1990’lar sonrası tüm dünyada yaşanan ekonomik krizler ve işsizlik olgusu ile ülkemizde tarım kesimindeki çözülmeye bağlı olarak kırsal kesimden kentlere göç edilmesi sonucunda kentlerde oluşan vasıfsız işgücü sosyal yardımlara olan ihtiyacı tekrar ortaya çıkarmıştır. Bu nedenle sosyal yardımların artan önemine binaen; yoksullukla mücadelede “sosyal yardımlar” önemli bir sosyal politika aracı olarak kullanılmaya başlanmıştır. Böylelikle bir yandan yoksul kesimleri koruyarak toplumsal denge ve adaleti sağlama yönünde adımlar atılmaya başlanmış diğer yandan da fakir ve yardıma muhtaç toplum kesimleri “**güçlendirilerek**” ekonomik gelişmeye zemin hazırlanmıştır. Yani bir anlamda yoksullukla mücadelede orta ve uzun vadeli bir strateji izlendiği ve yoksulluğun temel nedenleri olarak adlandırabileceğimiz “**eğitim yetersizliği**” ve “**üretim sürecine katılamama**” gibi sorunların aşılması için çalışmalar yürütüldüğü görülmektedir.

Ülkemizde sosyal yardım hizmetleri en yaygın şekilde 5263 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun ile 2004 yılında kurulan Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü (SYDGM) tarafından yürütülmektedir. Fon idaresinin, Genel Müdürlük olarak yapılandırılması ile mevcut sosyal yardım programlarının ekonomik ve sosyal yoksunluk içerisinde bulunan vatandaşlara daha etkin ve daha hızlı bir şekilde ulaştırılması amaçlanmıştır.

SYDGM, 1986 yılında çıkarılan 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu ile oluşturulan Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu kaynaklarıyla, yine aynı kanuna göre her il ve ilçede oluşturulan ve başkanlıklarını Mülki

İdare Amirlerinin yaptığı 973 Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı aracılığı ile kanunun hedef kitlesinde bulunan, sosyal güvencesi bulunmayan fakir ve muhtaç vatandaşların temel ihtiyaçlarının (gıda, yakacak, barınma, sağlık, eğitim gibi) karşılanmasına yönelik yardımlar ile çalışabilir durumda bulunan vatandaşlarımızın üretken hale getirilmesi yönünde proje destekleri vermektedir.

Ücretsiz kitap, taşınmalı eğitimden yararlanan öğrencilere öğle yemeği, özürhüherin eğitim kurumlarına taşınması ve sosyal hizmet projeleri gibi grup bazlı toplu yardımları dışarıda bırakacak olursak; Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğünce Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma (SYD) Vakıfları vasıtasıyla yaklaşık **2.6 milyon aileye** sosyal yardımlar ulaştırılmakta ve söz konusu yararlanıcılara ilişkin veriler sağlıklı bir veri tabanında tutulmaktadır.

3294 Sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu'nun "Amaç" Başlığını taşıyan 1'inci maddesinde, "Bu Kanunun amacı; fakru zaruret içinde ve muhtaç durumda bulunan vatandaşlar ile gerektiğinde her ne suretle olursa olsun Türkiye'ye kabul edilmiş veya gelmiş olan kişilere yardım etmek, sosyal adaleti pekiştirici tedbirler olarak gelir dağılımının adilane bir şekilde tevzi edilmesini sağlamak, sosyal yardımlaşma ve dayanışmayı teşvik etmektir." hükmü mevcut olup; 3294 sayılı Kanun kapsamındaki kişilerin her türlü ihtiyacının karşılanmasına imkân veren bu düzenlemenin gereği olarak, ülke genelinde faaliyet gösteren 973 il/ilçe SYD Vakfı aracılığıyla fakir ve muhtaç durumdaki vatandaşlarımıza ülkemizin doğusu ve batısı arasındaki mevsim ve sıcaklık farklılıkları ve ihtiyaçlarının nevi ve miktarının değişkenlik arz ettiği nazara alınarak nakit yardımlar da yapılmaktadır.

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü bir yandan son derece insani hususiyetler arz eden sosyal yardım programlarını büyük bir özveri ile yürütürken; diğer yandan da sosyal yardım ve hizmet alanında fikir beyan eden hemen herkesçe vurgulanan ve 1960'lardan bu yana ulusal belgelerde yer alan temel sorun alanları olarak gösterilen mükerrer yardımlar, ortak veri tabanı eksikliği, muhtaçlık tespitinin uzun sürmesi, fayda sahibi belirlemede objektif kriter eksikliği gibi hususları düzenlemek için de çalışmalar yürütmektedir.

Bu kapsamda kaynak israfını önlemek ve hedeflenen etkiyi sağlamak amacıyla özellikle Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü uzmanlarının özverili çalışmalarıyla tamamen öz kaynaklar (personel, donanım vs.) kullanılarak 6 aylık bir çalışma ile iki büyük proje öne çıkmaktadır.

1- Sosyal Yardım Bilgi Sistemi (SOYBİS)

2- Bütünleşik Sosyal Yardım Hizmetleri Projesi.

I- SOSYAL YARDIM BİLGİ SİSTEMİ (SOYBİS) :

Sosyal Yardım Bilgi Sistemi (SOYBİS), sosyal yardım başvurusu yapan vatandaşlarımızın muhtaçlıklarını ve kişisel verilerini merkezi veri tabanlarından temin/tespit etme ve mükerrer yardımların önlenmesine yönelik kurumlar arası (online) veri paylaşımını sağlama amacıyla SYDGM tarafından 6 aylık çalışma ile hayata geçirilmiş bir E-Devlet uygulamasıdır.

SOYBİS ile 10 kurumdan 24 ayrı sorgulama saniyelerle ifade edilen bir zaman dilimi içinde yapılabilmektedir.

Sosyal Yardım Bilgi Sistemi vasıtasıyla sosyal yardım başvurusu yapan vatandaşlarımızın online olarak TC Kimlik Numaraları vasıtasıyla:

- **İçişleri Bakanlığı** Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü, Merkezi Nüfus İdaresi Sistemi (MERNİS) veritabanından; adres bilgileri, nüfus-aile-kışi kayıt örnekleri ve olay bilgileri,
- **Türkiye İş Kurumu (İŞKUR)** veri tabanından; kişinin İŞKUR'a kaydının olup olmadığı, İşsizlik Sigortası, Kısa Çalışma Ödeneği ve İş Kaybı Tazminatı alıp almadığına ilişkin bilgileri,
- **Vakıflar Genel Müdürlüğü** veri tabanından; kişinin Muhtaç Aylığı alıp almadığına ilişkin bilgileri,
- **Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü** veritabanından; kişinin Evde Bakım Aylığı alıp almadığına ilişkin bilgileri,
- **Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü** veri tabanlarından; kişinin Şartlı Nakit Transferi, Gelir Getirici Proje ve SYDV tarafından yapılan yardımlardan yararlanıp yararlanmadığına ilişkin bilgileri,
- **Sosyal Güvenlik Kurumu** veritabanından; kişinin Sosyal Güvencesinin olup olmadığı, sağlık hizmetlerinden yararlanıp yararlanmadığı ve 2022 sayılı Kanuna göre Maaş (yardım) alıp almadığına ilişkin bilgileri,
- **Gelir İdaresi Başkanlığı** veri tabanından; kişinin Vergi Mükellefiyeti ve üzerine kayıtlı aracı olup olmadığına ilişkin bilgileri,

- **Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü** TAKBİS veri tabanından; kişinin üzerine kayıtlı gayrimenkulü olup olmadığına ilişkin bilgileri,
- **Sağlık Bakanlığı** veri tabanlarından kişinin Yeşil Kartı'nın olup olmadığına ilişkin bilgileri,
- **Tarım ve Köyişleri Bakanlığı** Çiftçi Kayıt Sisteminden de kişinin Arazi Varlığı, Ekili Arazi Varlığı, Tarımsal Desteklerden yararlanıp yararlanmadığı ve büyükbaş/küçükbaş hayvan sayısına ilişkin verileri temin edilmektedir.

Sosyal Yardım Bilgi Sisteminin hizmete sunulmasıyla birlikte,

1. Yardım başvurusu yapan vatandaşlarımızın muhtaçlıkları merkezi veri tabanları kullanılmak suretiyle bizzat devlet tarafından yapılmaya başlanmış; bireyler muhtaçlıklarını ispatlama külfetinden kurtarılmıştır,
2. Yardım başvurusu yapan vatandaşların tek tek kamu kurumlarını dolaşarak durumları ile ilgili evrak toplamasının önüne geçilmiş; sadece Nüfus Cüzdanlarını ibraz etmek suretiyle yardıma müstahak olup olmadığı belirlenmeye başlanmıştır,
3. Yoksul vatandaşlarımızın yardıma erişim süreci kısaltılmıştır,
4. Kamu kurumları tarafından mükerrer yardım verilmesi engellenmiş; sosyal yardımların gerçek ihtiyaç sahiplerine ve daha geniş bir kitleye ulaşması sağlanmıştır,
5. Art niyetli kişilerin sosyal yardım alma girişimleri engellenmiştir,
6. Yardım başvurusu yapan vatandaşlarımızın durumları ile ilgili belge talebinde bulundukları kamu kurumlarında oluşan iş yükü azaltılmıştır,
7. SYD Vakıflarında yaşanan yoğunluk giderilerek, Vakıf çalışanlarının sosyal inceleme (hane ziyareti) yapmaları için ayırdıkları zaman artırılmıştır,
8. SYDV'lerin mevcut kayıtlarını gözden geçirmesi ve yardım alan kişilerin sosyo-ekonomik durumlarına ilişkin sağlıklı veri sahibi olması sağlanmıştır,
9. Kamu kurumları arasında mükerrer yardımların engellenmesine yönelik yapılan yazışmalar ortadan kaldırılarak bürokrasi en aza indirilmiş ve kamu kaynaklarının etkin kullanılmasına katkıda bulunulmuştur,
10. SYDGM, ülkemizin e-devlet uygulamaları vasıtasıyla yürüttüğü e-dönüşüm sürecine, SOYBİS ile katkıda bulunmuştur.

SOYBİS, SYD Vakıfları tarafından yoğun bir şekilde kullanılmakta olup; ağustos ayında yaklaşık 840 bin; eylül ayında ise yaklaşık 820 bin sorgulama yapılmıştır.

Sosyal Yardım Bilgi Sisteminin ortaya çıkardığı katma değeri anlayabilmek için SOYBİS öncesi duruma bakmakta fayda bulunmaktadır. SOYBİS sistemi kullanılmaya başlanmadan önce, sosyal yardım başvurusu yapan kişilerin muhtaçlığının belgelenmesi için vatandaşların söz konusu kamu kurumlarını ya **tek tek dolaşması ya da “Tek Adımda Hizmet Ofislerini”** kullanması gerekiyordu. Ayrıca sosyal yardımlardan mükerrer yararlanmanın engellenmesi için kurumlar arası yazışmaların yapılması gerekiyordu.

Vatandaşların kamu kurumlarını tek tek dolaşarak evrak toplaması için en az 3-5 gün zaman harcaması ve ulaşım masraflarına katlanması; Tek Adımda Hizmet Ofislerinde işlemlerin tekemmül etmesi için ise en az 15-20 gün süreye ihtiyaç duyuluyordu. SOYBİS’in hayata geçirilmesi ile birlikte son beş aylık süreçte (2009 Mayıs-Eylül) 41 milyon TL evrak ve ulaşım masrafı tasarruf edilmiş; 15 milyon evrak ortadan kaldırılarak kağıt israfı önlenmiş ve 3.900 ağacın kesilmesi engellenmiştir.

Kamu kurumları, yerel yönetimler ve STK’lar tarafından yürütülen sosyal yardımları merkezi bir veri tabanında toplama amacı güden ve SYDGM-TÜBİTAK (Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu) işbirliğinde yürütülen Bütünleşik Sosyal Yardım Hizmetleri Projesinin alt yapısını teşkil edecek olan SOYBİS ile sosyal yardım alanında hizmet sunan kurumlar arasında online veri paylaşımının temeli atılmış olup; sosyal politika uygulamalarında **“Tek Tuşta Hizmet Dönemi”** başlatılmıştır.

SOYBİS’in hayata geçirilmesiyle birlikte yaklaşık 41 yıl önce 1968 yılında hazırlanan İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planı’nda ifade edilen “sosyal refah hizmeti sunan kurumlar arasındaki koordinasyonsuzluk, mükerrer yardımlar ve muhtaçlık tespitinin insan odaklı olmayışı” gibi sorunlar aşılmıştır.

II- BÜTÜNLEŞİK SOSYAL YARDIM HİZMETLERİ PROJESİ:

SOYBİS’in hayata geçirilmesinin yanı sıra SYDGM, Yüksek Planlama Kurulu tarafından onaylanarak yürürlüğe giren 2006–2010 Bilgi Toplumu Strateji Eylem Planı’nda yer alan “Bütünleşik Sosyal Yardım Hizmetleri Projesi”ni TÜBİTAK ile işbirliği içerisinde yürütmektedir. Söz konusu proje için Devlet Planlama Teşkilatı tarafından yaklaşık 20 milyon TL SYDGM’ye tahsis edilmiştir.

Bütünleşik Sosyal Yardım Hizmetleri Projesinin hayat geçmesi ile birlikte;

- Sosyal yardım veren kurumlar arasında etkin eşgüdüm sağlanarak işlevsel anlamda tek çatı (ortak kullanılacak veri tabanı oluşturulması ile hizmetlerin eşgüdüm içinde yürütülmesi) sağlanacak,
- Sosyal yardım yararlanıcılarına ait sağlıklı bir veri tabanına kavuşulacak,
- Oluşacak veri tabanı ile ülke genelinde ihtiyaç sahibi vatandaşların durum tespiti (yaş, cinsiyet, özür durumu, gelir durumu, yerleşim birimi, kır-kent gibi değişkenler göz önünde bulundurularak) yapılacak ve bu tespitler doğrultusunda sağlıklı projeksiyonlar yapılarak yeni sosyal yardım politikaları geliştirilecek,
- Sosyal yardımlardan mükerrer yararlanmanın (STK ve Yerel Yönetimlerin yardımları da dahil edilecek) önüne geçilecek,
- Sosyal yardım hizmetlerinin sunumunda hane yaklaşımına geçilerek, ulaşamayan yoksul kesimlere ulaşılacak,
- Oluşturulacak tek başvuru formu ile hizmetlerde standardizasyon sağlanacak,
- Sosyal yardım hizmetlerinin sunumunda bilgi teknolojileri kullanılarak zaman ve kaynak tasarrufu sağlanacak, yardıma ulaşma süreci kısaltılacaktır.

3 yıllık bir çalışma ile hayata geçirilmesi planlanan Bütünleşik Sosyal Yardım Hizmetleri Projesi ile birlikte Kamu kurumları, yerel yönetimler ve STK'ların yaptıkları yardımlar ortak veri tabanında tutulacaktır.

Sosyal Yardım Bilgi Sistemi (SOYBİS) ve Bütünleşik Sosyal Yardım Hizmetleri Projesi ile; Cumhurbaşkanlığı Devlet Denetleme Kurulu Raporu'nun "Sosyal Yardım ve Yardım Uygulamalarına İlişkin Diğer Değerlendirme ve Öneriler" başlıklı bölümünde "Devletçe gerçekleştirilmesi zorunlu görülen sosyal hizmet ve yardımların kapsam ve sınırları tam olarak tanımlanmalı ve bu hizmet ve yardımların hangi kurumlar ve/veya mahalli idareler tarafından yapılacağı net bir şekilde belirlenmelidir" önerisi büyük ölçüde karşılanmakta, sosyal yardıma müstahak olan hedef kitleye erişimin sağlanması amaçlanmaktadır.

Bütünleşik Sosyal Yardım Hizmetleri Projesinin bileşenlerinden biri de mevzuat çalışmasıdır. Proje ile eş zamanlı olarak Çerçeve Sosyal Yardım Kanunu'nun yasalaşması için çalışmalar yürütülecektir. Bu kapsamda Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü uzmanları ve akademisyenlerin katılımı ile mevzuat hazırlama çalışmalarına başlanmıştır.

Çerçeve Sosyal Yardım Kanunu ile sosyal yardımlardan yararlanma kriterlerinin tespit edilmesi, bilgi paylaşımının güvenceye alınması ve yerel yönetimler ile STK'ların sosyal yardım standartlarının oluşturulması hedeflenmektedir.

Diğer taraftan, sosyoekonomik ve kültürel açıdan toplumun en dezavantajlı kesiminde yer alan “sosyal yardım yararlanıcılarının” devlet ve sosyal kurumların sunduğu hizmetler konusunda farkındalık düzeyinin yükseltilmesi, kamu hizmetlerine nasıl erişileceği yolunda eksik/yanlış bilgi sahibi olmalarının engellenmesi, bilgiye ve yardıma erişim fırsatlarının artırılması suretiyle fakir ve yardıma muhtaç vatandaşlarımızın hak ettikleri sosyal yardıma ulaşmalarının sağlanması amacıyla Genel Müdürlüğümüz tarafından "Alo Sosyal Yardım Projesi" oluşturulmuş ve bu proje kapsamında “Alo 144 Sosyal Yardım Hattı” hayata geçirilmiştir. Bu hizmet sayesinde vatandaşlarımızın talepleri hakkında bilgi alması sağlanacak, vatandaşların sosyal yardım ve proje uygulamaları, başvuruları ve kriterleri konusunda doğru bilgiye, hızlı bir şekilde erişimi gerçekleştirilecek ve SYDGM'nin yürütmüş olduğu yardım ve proje uygulamaları konusunda vatandaşlardan gelen soru, şikâyet öneriler değerlendirilerek, tıkanan noktalar tespit edilmek suretiyle bu alandaki sorunlar hızlı bir şekilde giderilmiş olacaktır.

Adil bir gelir dağılımının sağlanmasına katkıda bulunmak, yoksullukla mücadele kapsamında kaynakların etkin bir biçimde kullanılmasını sağlamak, temel ihtiyaçlarını karşılamaktan yoksun nüfusun en yoksul diliminde yer alan vatandaşlarımızı sosyal yardımlarla desteklemek; üretim ve istihdama yönelik projeleri sürekli kılarak vatandaşların toplumsal hayata entegre olmalarını sağlamak, kamu kuruluşları, sivil toplum kuruluşları, vatandaşlar ve diğer paydaşlar ile eşgüdüm içerisinde çalışarak sosyal yardımların etkin bir biçimde dağıtılmasını sağlamak ve bu doğrultuda sosyal yardım politikaları geliştirmek misyonuyla hareket eden ve katılımcı, şeffaf, etkin bir biçimde hizmet sunan ve ülkemizin sosyal yardım politikalarını belirlemede öncü, sosyal yardım alanındaki temel alt yapı sorunlarını hızla aşan ve uzmanlığa dayalı olarak oluşturulmuş yegâne kurum olan SYDGM, ulusal plan ve programlardaki kalkınma öncelikleri doğrultusunda çalışmalar yapmaya ve kamu kaynaklarının etkin kullanılması yoluyla daha geniş bir kitleye ulaşabilmek için politikalar geliştirmeye devam edecektir.